

BALLA LÁSZLÓ: PARÁZS A HÓBAN

Érdeklődéssel fogtam a könyv olvasásához: vajon milyen gondok, gondolatok foglalkoztatják a Szovjetunióban élő közel százezer magyart, azok szellemi képviselőit, hogyan áll ott a magyar nyelvű irodalom ügye? Kapcsolatot csak az utóbbi évtizedben sikerült teremtenünk, s közös könyvkiadói vállalkozásaink is voltak. E munkában jelentős részt vállaltak magukra a két ország irodalmi és politikai lapjai: a *Kárpáti Igaz Szó*, a *Tiszatáj*, a *Dél-Magyarország*. Számos novellát, hírt közöltek már eddig is. Balla László könyve is e „csereakció” útján került kezembe.

A szerző mostanáig regényekkel, riportokkal, irodalomtörténeti munkákkal, verseskötetekkel jelentkezett. E kötetben először gyűjtötte össze novelláit. Húsz év termése: a legrégebb, a *Dohány* 1947-ben, a legfiatalabb, a *Parázs a hóban* 1967-ben íródott. E két évtized alatt sok minden történt, de az író a legfontosabb eseményekre, főleg a lelki robbanásokra reagált érzékenyen. Sokrétűen tette ezt; gépkocsi-vezetők, pártvezetők, művészek, tanárok, orvosok, forradalmárok, a Vietnambombázó pilóta, fasiszták és áldozataik élete tárul elének. Lényegében mindegyiknek — mint sofőrhősének — meg kell vívnia a világgal, a bürokráciával, a szerelemmel és a gyűlölettel, önmagával. S e harcban alakjai — néhány kivétellel csupán — torzulást szenvednek. Sajnálatosan elbuknak, vagy megkerülve a nehézségeket, számítókariert csinálnak. Balla az utóbbiakat különösen sok változatban tudja felmutatni. Csak a *Parázs a hóban*, a *Lili Marlen*, a *Szobor szeme*, és a *Harminc másodperc* hősei tiszták; vagy eleve azok, vagy végül is azzá válnak a bizonyágtétel során. Ilyen a *Gyalogosan* és a *Dohány* öreg- és fiatalasszonya is, mert a szerelemhez, a világhoz tisztán, vagy annyira naiv-számitóan kapcsolódnak, hogy az még természetes. Központi helyet foglal el a gyűjteményben a *Parázs a hóban* című novella. Főhősében, Bakos Jenőben mindaz a szándék, akarás koncentráldódik, ami „elődeiben”, más novellák hőseiben csak apránként van meg. A bevezető sorok Bakos életének megszenvedett, tragikus igazságát tartalmazzák, amely másokat is az értelem és a megértés felé indít, a parázs fokoza-

tosan feloldja a dermedtséget: „Villogó hóba pattant egy parázs. Olvadni kezdett tőle a fehérség, meleg rezgések borzongtak a fagyba. De hideg a táj. Az egész térség tán a Tejútig keménnyé van fagyva. Hiába szent az akarás: a meghidegült világ felrázása — megfagy, kialszik, elhamvad a parázs. Kezdet valamit, s nem lesz folytatása?”

A novellák színvonala természetesen nem egyforma. Az író gyakran új formai eszközökkel, megoldásokkal is kísérletezik. A kísérlet sem mindig sikerül, de az újjáépülést segítő tanulságként mindenesetre hasznosak e próbálkozások. Ott tud aztán élményé rendeződni a szándék és ihlet, ahol egyszerűen, tisztultan alkalmazza a sok variációt kialakítani akaró eszközeit. (*Kárpáti Könyvkiadó, Ungvár, 1967.*)

MARI GYÖRGY

VINCZE ANDRÁS
FAMETSZETE